

PEFC - NORGE
Postboks 1438 Vika
0115 OSLO

Saksbehandler, innvalgstelefon
Bjørn Rangbru, +47 73 19 92 03

Uttalelse til forslag til revidert Norsk PEFC Skogstandard

Det vises til brev av 11.04.2022 om høring av forslag til revidert Norsk PEFC Skogstandard. Statsforvalteren i Trøndelag vurderer det som nyttig at ulike faglige vurderinger formidles. Her følger en samlet uttalelse fra klima og miljøavdelingen og reindriftsavdelingen. Landbruksavdelingen leverer egen uttalelse. Statsforvalteren har følgende kommentarer til høringen:

Reindriftsavdelingen

Mye av kravene i standarden kommer reindriften indirekte til gode, dette gjelder blant annet hogstform og flatestørrelse. For reindriften i sør-Norge er skogsbeite viktig. Som standarden omtaler er skogsbeite, og da beiting av skogslav på eldre granskog, viktig i perioder av vinteren hvor beitet på bakken er mindre tilgjengelig på grunn av is og skare. Dette er snøforhold som kan bli mer vanlig fremover.

I *kravpunkt 7. Samiske rettigheter* er forholdet til reindrift omtalt. Vi gjør ellers oppmerksom på at samiske kulturminner ligger under Sametingets ansvar.

I kapittelets avsnitt tre er det i hovedsak reindriftslovens § 63 *Utnytting av eiendom i reinbeiteområde* som omtales, utdrag første avsnitt; *grunneier skal ikke utnytte sin eiendom på en slik måte at det er til vesentlig skade eller ulempe for reindriften. Dette er likevel ikke til hinder for vanlig utnytting av en eiendom.* Det kan derfor med fordel henvises til § 63 i og med at teksten er tilnærmet lik og hensynet som vektlegges er det samme.

Under *kravpunkt 3. Planlegging i skogbruket* kan det henvises til reindriftens arealbrukskart under informasjon som skal være tilgjengelig for den operative planleggingen. Reindriftens arealbrukskart er åpent tilgjengelig og er en del av det offentlige kartgrunnlaget (DOK). Kartet viser den overordnede arealbruken, herunder årstidsbeiter og flyttleier.

Klima og miljøavdelingen

PEFC bør i større grad referere til relevante lover og forskrifter

Skogeiere må ha oversikt over kravene i relevante lover og forskrifter. Standarden bør henvise til relevante krav i lover og forskrifter under det enkelte kravpunkt eller i en egen referanseliste som vedlegg. Norsk PEFC Skogstandard er en sertifisering av skogbruk som er bærekraftig dersom man

følger standarden. Plikten til å ivareta miljøhensyn følger imidlertid av §3 i forskrift om bærekraftig skogbruk: «*Ved gjennomføring av skogbrukstiltak skal skogeigaren sjå til at det blir teke nødvendige omsyn til biologisk mangfald, friluftsliv, landskap og kulturverdiar i samsvar med føresegnene i skogbrukslova.* Skogeigar skal sjå til at også dei som gjer arbeid i skogen tek slike omsyn.» §4 i lov om skogbruk (skogbrukslova) omtaler skogeierens forvalteransvar: «*Skogeigaren skal sjå til at alle tiltak i skogen blir gjennomførte i samsvar med lov og forskrift.*» Begge paragrafene er relevante for kravpunkt 1. Henvisning til naturmangfoldloven, vannressursloven og forurensingsloven er eksempler på andre regelverk som det bør henvises til.

Klima bør omtales og følges opp i større grad

Norges har som mål å redusere utslippet av klimagasser med 50 til 55 prosent innen 2030. Det er ekstremt viktig med en rask og stor reduksjon i utslippet av klimagasser i alle sektorer for å bremse og redusere de negative konsekvensene. En del av tiltakene som utføres i skogbruket medfører utslipp av klimagasser og det kan ta flere tiår før området hvor det utføres skogbrukstiltak igjen «binder og lagrer» mer klimagasser enn de slipper ut. Generelt bør denne utfordringen i større grad omtales og følges opp i Norsk skogstandard. Eksempler kan være terrengskader, markberedning, grøfterensk, og tynning, hvor klimagassutslipp nærmeste 10-15 år vil være større enn den kortsiktige gevinsten med tiltaket. Lengre omløpstid på trær er også sentralt både for å øke binding og å redusere utslipp. Kravpunktene må i større grad ha som mål å sikre minst mulig utslipp, og mest mulig binding og lagring av klimagasser, de nærmeste 10-15 år. I høringsutkastet synes dette å være begrenset ivaretatt.

Viktig med oppfølging av kravpunkter for å sikre biologisk mangfold

FNs naturpanel ga ut en rapport i 2019 der det slås fast at menneskeskapte arealpåvirkninger truer det biologiske mangfoldet. Skogbruk er en av de viktige arealpåvirkningene som truer biologisk mangfold, også i Norge. Skog er den hovednaturtypen på land som har størst biologisk mangfold. Naturindeksen for skog i Norge er lav (dårlig), og en stor andel av artene på den nasjonale rødlisten har skog som leveområde. Det er for tiden høy avvirkning av skog i Norge, og «naturskog» er i sterk tilbakegang. Det er også grunn til å nevne at både FN og Norge har mål om å stanse tapet av biologisk mangfold, og hindre at arter dør ut, samt at det er et nasjonalt mål om vern av 10 % av skogarealet. I 2022 er omtrent 94,8 % av skogarealet i Norge ikke omfattet av vern etter naturmangfoldloven. I dette perspektivet er det viktig at Norsk Skogstandard har virkningsfulle kravpunkter for å sikre biologisk mangfold, og at oppfølgingen av kravpunktene er gode.

Kravpunkt 3. Planlegging i skogbruket.

Under avsnittet «operativ planlegging og stedfestede opplysninger fra offentlig miljødatabaser som skal være tilgjengelige»:

«*Naturtyper med sentral økosystemfunksjon kartlagt etter Miljødirektoratets instruks, med registrerte NiN-egenskaper som indikerer at det kan være viktige livsmiljøkvaliteter*». Ordlyden etter kommaet, «*med registrerte NiN-egenskaper som indikerer at det kan være viktige livsmiljøkvaliteter*», bør forklares og presiseres. Dette gjelder også samme formulering i avsnittet «Krav» i kravpunkt 4 og «Konsultasjon med miljødatabaser» i kravpunkt 22.

Kravpunkt 4. Landskapsplan

Planen skal vise eller omtale blant annet «*viktige viltbiotoper*». Viktige viltbiotoper bør defineres slik at det blir felles forståelse hva som menes med dette i Norsk Skogstandard.

Kravpunkt 5. Skogsveger

Statsforvalteren (klima- og miljøavdelingen) støtter videreføring av krav om;

«*I større sammenhengende skogarealer med lite omfang av tekniske inngrep og som er spesielt viktig*

for biologisk mangfold eller friluftsliv, skal nye skogsbilveganlegg normalt unngås. Det kan søkes PEFC Norge om dispensasjon.

I marginale skogstrøk med vesentlige miljø- og friluft- eller reindriftsinteresser skal enkle vegløsninger som traktorveger og vinterbilveger prioriteres».

Kravpunkt 11. Hogst

Statsforvalteren (klima- og miljøavdelingen) støtter «Det er et mål å øke andelen lukkede hogster og småflatehogster i skoglandskapet.». Internasjonalt er det økende fokus på å redusere flatehogst. Statsforvalteren (klima- og miljøavdelingen) mener at det bør innlemmes i målet at det er «ønskelig å redusere omfanget av store flatehogster».

Det antas å være behov for å sikre variert skog, dvs. større mangfold av trær og andre organismer, for å gjøre skogen mer robust og motstandsdyktig overfor klimaendringer. Dette kunne vært innlemmet som en målsetting i kravpunktet om hogst.

Kravpunkt 13. Livsløptrær og døde trær

Kravpunktet skal sikre levesteder for arter knyttet til gamle grove trær og døde trær. Ved hogst skal det i gjennomsnitt settes igjen minst 10 livsløptrær pr. hektar (dvs 100x100 meter) avvirket areal. 10 livsløptrær per 10 hektar virker å være lite sammenliknet med antallet livsløptrær i naturskoger. Antallet bør økes. Kravpunktet omtaler delvis dette: «I områder med mange slike trær, skal antall livsløptrær økes utover 10 per hektar slik at viktige trær ivaretas». Det er imidlertid ikke nevnt hva som skal til for at det er mange slike trær, hvem som skal avgjøre dette, eller hvordan dette skal følges opp og kontrolleres.

Miljøet omkring livsløpstreet vil i noen tilfeller være avgjørende hvis det skal ivareta kravpunktets mål; sikre levesteder for arter knyttet til gamle grove trær og døde trær. Betydningen av miljøet omkring livsløptrær knyttet til målsettingen, burde vært grundigere omtalt. Statsforvalteren (klima- og miljøavdelingen) støtter kartfesting av livsløptrær. Ved flatehogst blir gjensatte trær utsatt for vind, og mange faller overende. Metodikken med å sette igjen livsløptrær må ivareta denne utfordringen hvis kravpunktet skal fungere.

Kravpunkt 14. Terrengtransport

Kravpunktet skal sikre at terrengskader begrenses og at utbedring skjer så raskt som mulig for å ivareta hensynet til stier og løyper og for å unngå erosjon og vannavrenning. Terrengskader er ikke definert i kravpunktet. Slik vi oppfatter er definisjonen av «akseptable terrengskader» overlatt til sertifikatholder. Det vil være ulike oppfatninger i samfunnet for når det er en terrengskade som skal utbedres etter kravpunktet. I Trøndelag er det dessverre normalt med svært store terrengskader etter avvirkning. Det tyder på at lastebærerene er for tunge i forhold til skogbunnens bæreevne. Lastebærerene kjører relativt lange strekninger, ofte nedover i terrenget, og lager dype hjulspor. Utbedring av kjøreskader gjennomføres i områder hvor det er friluftsinnteresser. I andre områder blir kjøreskader normalt ikke utbedret. Her er det normalt med stor erosjon og stor vannavrenning, og mange steder blir den lokale «vannhusholdningen» endret. Samlet kan dette ha flere uheldige konsekvenser for miljøet. Kravpunktet skal blant annet sikre at terrengskader begrenses for å unngå erosjon og vannavrenning. Terrengskadene er ofte så store at vi vanskelig kan se at dette punkt fungerer etter målsettingen.

Kravpunkt 16. Markberedning

For å ta hensyn til yngleperiode til særlig fugler, anbefaler vi at kravpunktet stiller krav om at det ikke kan gjennomføres i mai-juni.

Kravpunkt 20. Utenlandske treslag.

Spredning av fremmede arter er generelt en miljøtrussel, og reduksjon av fremmede arters påvirkning av økosystemer inngår i Norges bærekraftmål 15. «Livet på land», nærmere bestemt delmål 15.8 - som er knyttet til fremmede arter direkte. Vi støtter derfor konkrete kravpunkter for utenlandske treslag også i skogbruksnæringen. Både vitenskapelige undersøkelser og «våre» observasjoner viser betydelig spredning fra bestand med utenlandske treslag, hvor spredning både er på kortdistanse (stort volum) og lengre distanse (mindre volum), men hvor langdistansespredningen vitenskapelig vurdert utgjør det største invasjonspotensial i trærnes «flergenerasjonsperspektiv».

Særskilte miljøverdier

Kravpunkt 22. Nøkkelbiotoper

Nøkkelbiotoper skal sikre livsmiljøer for arter vurdert som truet på den norske rødlisten. Nøkkelbiotopene skal bevare arter som har spesielle krav til livsmiljø, og hvor livsmiljøene kan bli sjeldne på arealer der det drives skogbruk. Målet til kravpunktet vurderes som snevert. Hos mange arter er det reduksjon i antall individer, men ikke så sterk at den blir kategorisert som truet etter IUCN kriteriene. Det er over 1000 arter på den nasjonale rødlisten som ikke er definert som truet og som har skog som leveområde. Skogbruket bør sikre livsmiljøer slik at «rødlistede skogsarter» (DD, NT, VU, EN, CR, RE) generelt får bedre livskår. Slik målet fremstår i dag, er det kun livsmiljøet til truede arter som vektlegges. Det er lite robusthet i en slik praksis, noe som vurderes som ekstra uheldig når vi nå får store forandringer i våre skoger på grunn av klimaendringer. For bedre å imøtekomme utfordringene med å ivareta biologisk mangfold, anbefaler Statsforvalteren (klima- og miljøavdelingen) at kravpunktet endres slik at nøkkelbiotoper også skal sikre livsmiljøer for alle rødlistede skogsarter» (DD, NT, VU, EN, CR, RE).

I høringsutkastet foreslås det at nøkkelbiotoper skal kartfestes på eiendommer større enn 50 dekar produktivt, økonomisk drivbart areal. I eksisterende standard er det 100 dekar. Statsforvalteren (klima- og miljøavdelingen) støtter denne endringen selv om det prosentvis produktive skogarealet i «gruppen 50-100 dekar» ikke er så stort.

Statsforvalteren (klima- og miljøavdelingen) støtter høringsutkastets forslag om at konsentrasjoner av minst fire ulike, skoglevende NT-arter som har skogbruk som kjent påvirkningsfaktor, innenfor et areal på 10 dekar, vurderes i denne prosessen.

Kravpunkt 23: Biologisk viktige områder

Kravpunktet skal sikre ivaretagelse av biologisk viktige områder i skoglandskapet over tid. Slik vi oppfatter det så omfatter biologisk viktige områder mange ulike «miljøverdier», og i standarden stilles et «overordnet krav» til hvor mye av de registrerte miljøverdiene som skal ivaretas og hvor mye som eksempelvis kan hogges. Det benyttes to metoder for å avgjøre hvor mye av de registrerte miljøverdiene som skal ivaretas.

1. For skogeiendommer over 1500 dekar produktiv skog, skal 5 % av skogen avsettes og kartfestes som biologisk viktige områder.
2. For skogeiendommer mindre enn 1500 dekar skal ivaretagelse av biologisk viktige områder dokumenteres gjennom statistikk fra Landsskogtakseringen på det minste mulige nivå, som gir representativt statistikkgrunnlag. Dersom overvåkingen viser at det er mindre enn 10 % biologisk viktige områder i overvåkingsområdet skal det iverksettes tiltak for å nå 10 %.

Slik vi oppfatter er det mange ulike typer arealer som skal inngå i biologisk viktige områder. I tillegg til nøkkelbiotoper (kravpunkt 22), skog vernet som naturreservat, landskapsvern eller nasjonalpark, kan skogeier velge blant følgende arealer; gammel skog, kalkskog (også yngre), sumpskog, edellauvskog, hagemarkskog, brannpåvirket skog, kantsoner, tresatt impediment, arealer med prioriterte arter, utvalgte naturtyper, truede naturtyper, forekomst av truede arter, konsentrasjoner av minst fire ulike skoglevende NT arter, tiurleiker, viktige viltbiotoper, hekkeplass for rovfugl og ugler, naturtyper etter DN HB-13 og Miljødirektoratets instruks. Vi kan ikke se at standarden gir prioriteringer om hvilke arealer som vurderes som viktigst å ivareta dersom man overstiger 5 eller 10 %. Vi antar at en slik prioritering finner sted i utvalgelse og avgrensing av nøkkelbiotoper hvor også andre momenter enn miljøverdier kan vektlegges. Noen miljøverdier vurderes å være av vesentlig regional eller nasjonal interesse, jf. blant annet rundskriv T-2/16, KLD. I utvelgesprosessen vil vi anbefale at miljøverdier med vesentlig regional eller nasjonal interesse vektlegges/prioriteres i utvalgsprosessen. En slik prioritering bør synliggjøres under kravpunkt 23.

Kravpunkt 24. Hensyn til rovfugler og ugler

Kravpunktet skal sikre at hekkeplasser for rovfugler og ugler kan opprettholdes over tid og at en unngår forstyrrelse i hekketida. Topografi, tetthet med trær, som har betydning for sikt (visuell påvirkning), vil ha betydning for effekten av buffersonene. Sonen på 400 meter for hubro og kongeørn, kan være for lite der det er glissen skog eller terrengforhold som gir lite skjul til reirplass. Tilsvarende gjelder for 200 meter buffer til hønsehaukreir. Der hvor skogen er åpen eller det er andre terrengforhold som skaper visuell utfordring til reir, bør denne sonen økes.

En stor andel av kjente rovfuglreir blir ikke sjekket årlig. Statsforvalteren (klima- og miljøavdelingen) støtter derfor krav om at hensyn skal tas uavhengig av når det sist var observert hekking på reirplass til kongeørn, havørn og hubro. Statsforvalteren (klima- og miljøavdelingen) støtter at hensyn til hønsehauk skal tas i 10 år etter siste kjente hekking, eller så lenge reiret er noenlunde intakt eller blir pyntet.

Kravpunkt 26. Hensyn til andre hekkende fugler

Statsforvalteren (klima- og miljøavdelingen) støtter et kravpunkt som skal bidra til å redusere forstyrrelsen av fugler i hekketiden, og at det er mindre skogsdrift i utvalgte skogtyper i mai, juni og juli. For områder med tiurleik bør det tas hensyn i april og mai. Effekten av kravpunktet svekkes når det kun omfatter skogsdrift med maskinell hogst av skogsvirke til industriformål av et visst omfang. I yngleperioden til fugl bør det tas hensyn uavhengig av form for skogbrukstiltak. For at dette kravpunktet skal ha god effekt bør det eksempelvis også omfatte tynning og generelt uttak av løvskog for å fremme bartrær. Begrepene «søkes unngått» og «et visst omfang» er vanskelig å forholde seg til. Skogtypene er ikke tydelig definert. Denne type ordlyd i et kravpunkt vil bidra til usikkerhet og vanskeligheter til kontrollør og andre om kravpunktet følges opp.

Statsforvalteren (klima- og miljøavdelingen) støtter at skogsdrift i områder med kjente forekomster av revirhevdende fuglearter med små populasjoner skal tas hensyn til. Men vi vurderer at punktet er for svakt. Skogdriften skal tilpasses slik at risikoen for negativ påvirkning reduseres. Dette er vanskelig å både måle og kontrollere. Utvalget av arter er lite, og de er sjeldne i Norge. Dette gjør at kravpunktet har liten reel effekt på fuglebestander i Norge. Vi vil anbefale at utvalget økes. Et utgangspunkt kan være å vurdere alle skoglevende fuglearter på rødlisten eller som er definert å være av stor og svært stor nasjonal forvaltningsinteresse.

Kravpunkt 27. Vannbeskyttelse

Kravpunktet skal sikre vannkvalitet i vann og vassdrag og bevare levesteder for arter som har naturlig tilhold ved eller i vassdraget. Kravpunktet foreslår at det «Langs vann, elver og bekker

bredere enn en meter skal det bevares eller utvikles en flersjiktet/fleraldret kantsone. Langs bekker smalere enn en meter skal buskvegetasjon og mindre trær spares for å sikre et vegetasjonsbelte.» Klima- og miljøavdelingen minner om at vannressursloven § 11 (kantvegetasjon) sier at det langs vassdrag med *årssikker vannføring* skal sikres et vegetasjonsbelte som hindrer avrenning og gir levested til dyr og planter. En bekk kan ha årssikker vannføring, selv om denne er smalere enn én meter. I henhold til lovteksten gis den lik verdi som en breiere bekk.

Vi mener at det i kravpunktet bør nevnes at det skal tas særlig hensyn langs bekker med elvemusling (*Margaritifera margaritifera*), i tillegg til gytebekker. Man bør også være hensynsfull der man kan påvirke leveområdene til fisk- og elvemuslingbestandene nedstrøms hogsten.

Vi mener det er uklart hvem som definerer gytebekker som «viktige» og mindre viktige. Her kan man vurdere å benytte «leveområder» i stedet for gytebekker.

Statsforvalteren (klima- og miljøavdelingen) mener det er naturlig at det står spesifikt i kravpunkt 27 at det er Statsforvalteren (klima- og miljøavdelingen) som gir dispensasjon fra kravet om kantvegetasjon etter vannressursloven § 11.

Forurensningsregelverket gjelder også skogbruk

Selv om vanlig forurensning fra skogsbruk er tillatt etter § 8 i forurensningsloven, så betyr ikke det at forurensning fra skogbruk ikke er omfattet av lovens bestemmelser. Det er bare "vanlig" forurensning som er unntatt. Forurensning som ikke er vanlig vil altså ikke være lovlig. Hvorvidt driften skjer i henhold til en bransjestandard som PEFC eller ikke vil ikke være avgjørende for dette. Av forarbeidene fremgår det at vurderingen av om noe er vanlig kan knytte seg både til arten av forurensning, omfanget av den og virkningen av den¹. Skogbruket vil også være omfattet av andre bestemmelser i forurensningsloven, deriblant § 51 som gir Statsforvalteren (klima- og miljøavdelingen) myndighet til å pålegge undersøkelser. Pålegg etter forurensningsloven § 51 kan gis uten hensyn til om forurensningen er lovlig eller ikke underbygges også av uttalelser i lovutkastet til forurensningsloven, NUT 1977:1 s. 174: "Pålegg etter § 51 kan gis uten hensyn til om det er søkt om utslippstillatelse og uten hensyn til om det er gitt noen enkelttillatelse med nærmere vilkår om undersøkelser". I Ot.prp. nr. 11 (1979-80) s. 162 sies det videre at "bestemmelsen kan også brukes enten fordi det allerede er gitt tillatelse, eller fordi det dreier seg om virksomhet som ikke er konsesjons-behandlet". Denne forståelsen er også lagt til grunn i to klageavgjørelser fra Miljødirektoratet der klager har anført at forurensningen er lovlig i henhold til forurensningsloven § 8 første ledd bokstav a.

¹ Avgjørelse i klagesak - klage på vedtak om pålegg om miljøundersøkelser i Lynga i Melhus kommune

Tilsyn med etterlevelse av standarden og rutiner for oppfølging av vedtak etter lovverket

Det er viktig at sertifiseringsordningen blir fulgt opp med tilsyn, og at det blir reagert på brudd på kravpunktene i standarden. Det er viktig at også eventuelle brudd på miljølovverket fører til en forbedring av rutinene hos standardisert utøver i skogbruket. Rutiner for oppfølging av vedtak fra myndighetene knyttet til skogsdrift bør derfor også kontrolleres ved slikt tilsyn.

Med hilsen

Line Lund Fjellvær (e.f.)
direktør
Klima- og miljøavdelingen

Gry Tveten Aune
seksjonsleder
Klima- og miljøavdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent